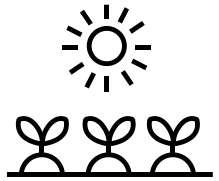

Agrofoodvisie 2040

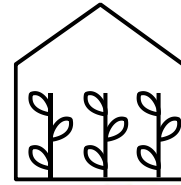

Ben jij voedsel expert?

CARBON

WATER

CARBON

WATER

**Veel mensen overschatten
wat ze niet kunnen
en onderschatten waar ze
toe in staat zijn.**

**Wie wil,
zoekt een mogelijkheid.
Wie niet wil,
zoekt een reden.**

Russisch gezegde

**Vooruitgang ontstaat als
onmogelijk samenvalt
met noodzakelijk.**

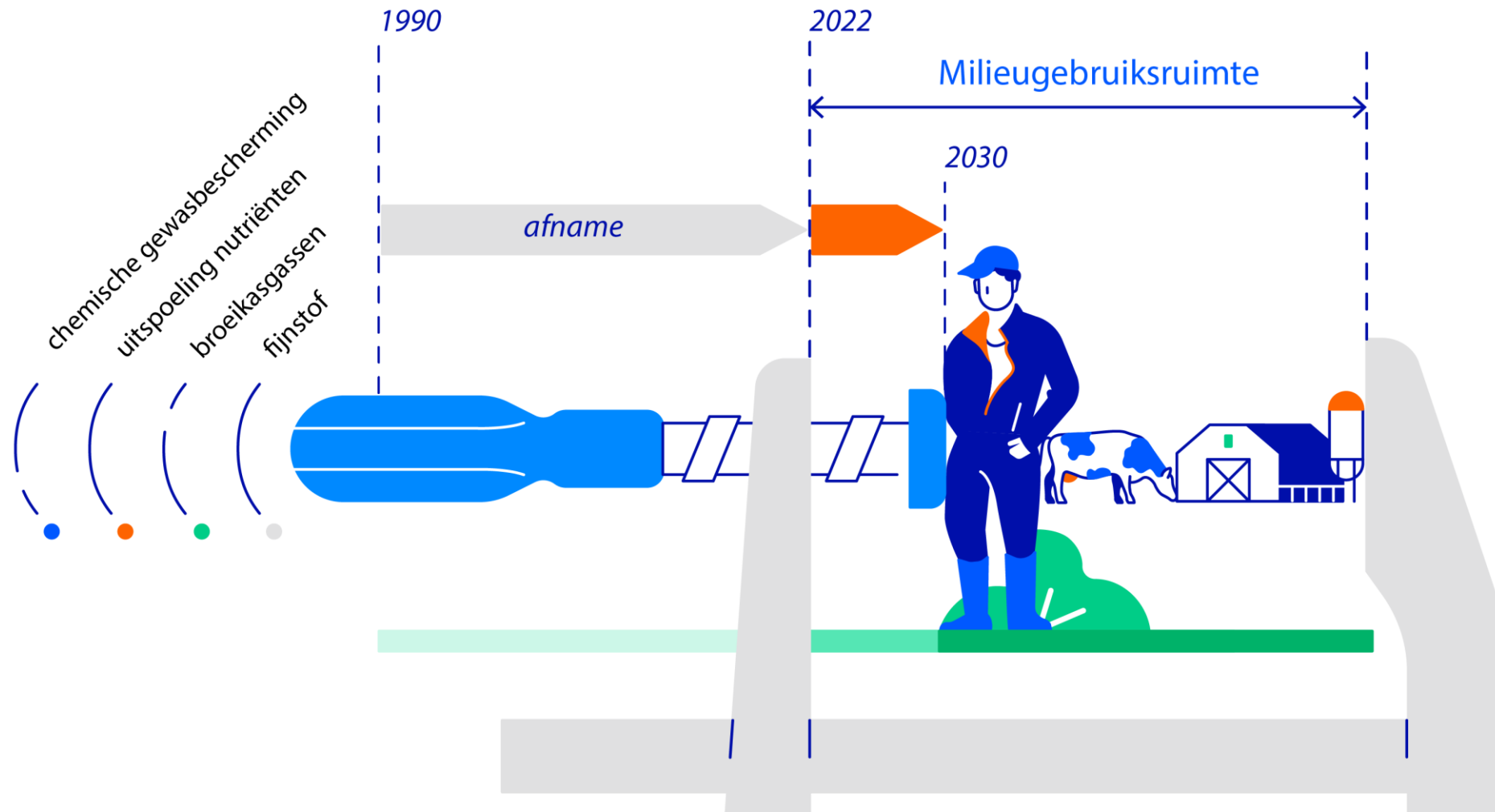

Zou jij NIET EENS
WAT STAPPEN?
GAAN ZETTEN.

HOW
DE
KOH

Ruimte voor land- en tuinbouw in Nederland

Bestaansrecht agrofood in Nederland

Brede welvaart als vertrekpunt

Wat draagt een bepaalde activiteit bij aan de kwaliteit van leven en wat de impact is op latere generaties?

Van boer tot bord

Rabobank bedient klanten in de hele agrofoodketen

Farm inputs

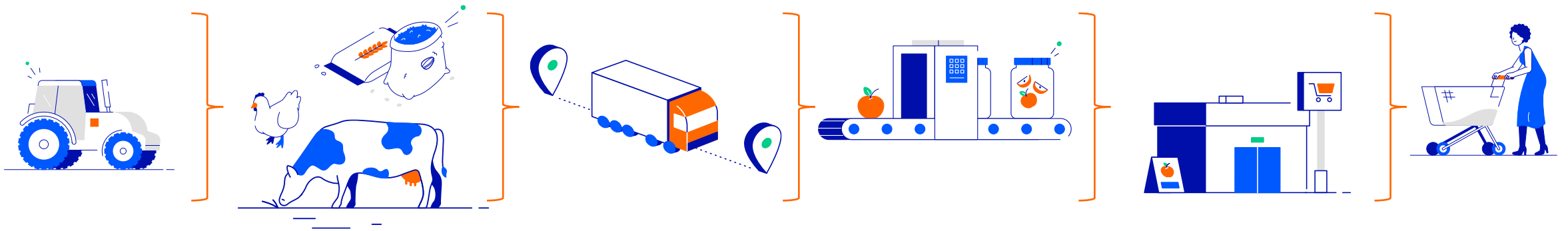
Primaire sector

Handel & export

Verwerking

Retail

Consument

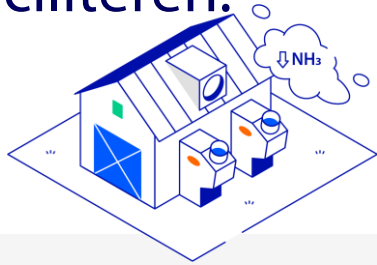
Agrofoodsector in 2040

- De foodsector werkt op basis van **true value** wat ketenconcepten mogelijk maakt. Vraaggestuurde ketens spelen in op consumenten-wensen en helpen agrarisch ondernemers extra inkomsten te genereren en kosten te besparen.
- Er zal een **eiwittransitie** plaatsvinden. Het dieet van consumenten verschuift van 60:40 dierlijk naar 60:40 plantaardig.
- De sector produceert en verwerkt het voedsel waar de omstandigheden wat betreft **klimaat, water, bodem en biodiversiteit** ideaal zijn.
- De **nutriënten kringloop** van Noord West Europa sluit. Dat betekent bijvoorbeeld geen import meer van soja als veevoer.
- Geleverde diensten op het gebied van natuur en landschap zijn onderdeel van het **verdienmodel** van agrarisch ondernemers.
- Er geen sprake van middelenbeleid, maar er wordt ingezet op een **doelenbeleid**. De ondernemer krijgt ruimte om zelf belangrijke keuzes te maken.

5 transitiepaden

Agrarische ondernemers zullen een strategische keuze moeten maken. Daarvoor heeft de bank een palet aan producten ontwikkeld om onze klanten te kunnen faciliteren.

Innoveren

- Met behulp van technologie emissies verlagen
- Met behulp van verbeterd farm management emissies verlagen (o.a. doorontwikkeling diervoeders)

Verplaatsen

- Verplaatsen van de onderneming naar een andere plek om het bedrijf te continueren en te ontwikkelen

Extensiveren

- Verlagen veebezetting per ha (door aankoop grond of reductie veestapel)
- Verruiming van bouwplan

Omschakelen

- Naar bijvoorbeeld biologisch ondernemen
- Naar multi-functionele landbouw (recreatie, zorg, huisvesting, horeca, energieopwekking, etc.)

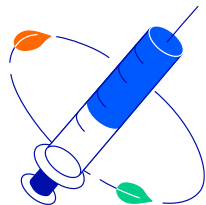

Stoppen/staken

- Bedrijfsbeëindiging
- Eventueel voortzetten van het bedrijf in het buitenland (van stoppen -> verplaatsen)

Pluimveehouderij

Zo kan de sector er in 2040 uit zien

Dierenwelzijn

Dieren zijn in 2040 **gevaccineerd** tegen vogelgriep. Ook profiteren ze van een diervriendelijkere huisvesting met meer ruimte per dier zonder ingrepen en minimaal 80% **minder antibiotica**.

Emissiearm

De **gebiedsgerichte aanpak** maakte technische ingrepen mogelijk waardoor de uitstoot van stikstof, fijnstof en CO2 kon dalen tot onder de norm. Dit zowel in open als gesloten dakconstructies.

Energieproducent

Pluimveehouderijen zijn leverancier van **duurzame energie** via zonnepanelen en andere vormen van duurzame energie.

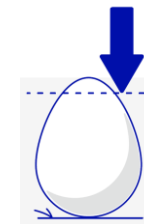
Bewuste consument

Consumenten hebben een **gezondere** en meer milieubewuste levensstijl en daar passen pluimveevlees eieren heel goed bij. De bewuste consument vraagt aandacht voor dierenwelzijn en dat biedt ruimte voor **trager groeiende kuikens**.

Minder en grotere bedrijven

Het aantal dieren is gekrompen ten opzichte van 2023: 20% minder leghennen en 30% minder vleeskuikens. Het aantal bedrijven is zelfs gedaald met 56%. Tegelijkertijd neemt de gemiddelde omvang van bedrijven toe met 24%. Meer ondernemers houden dieren op **verschillende locaties**.

Stabiele afzetmarkt en concepten

De sector kent een stabiele afzetmarkt voor zowel eieren als vleeskuikens. De afzetmarkt voor eieren is **Noordwest-Europa** en voor vleeskuikens vooral **Nederland** en **België**. De markt is nog meer overgeschakeld op concepten (zoals traag groeiende rassen of Beter Leven keurmerk), inspelend op de wens van de consument.

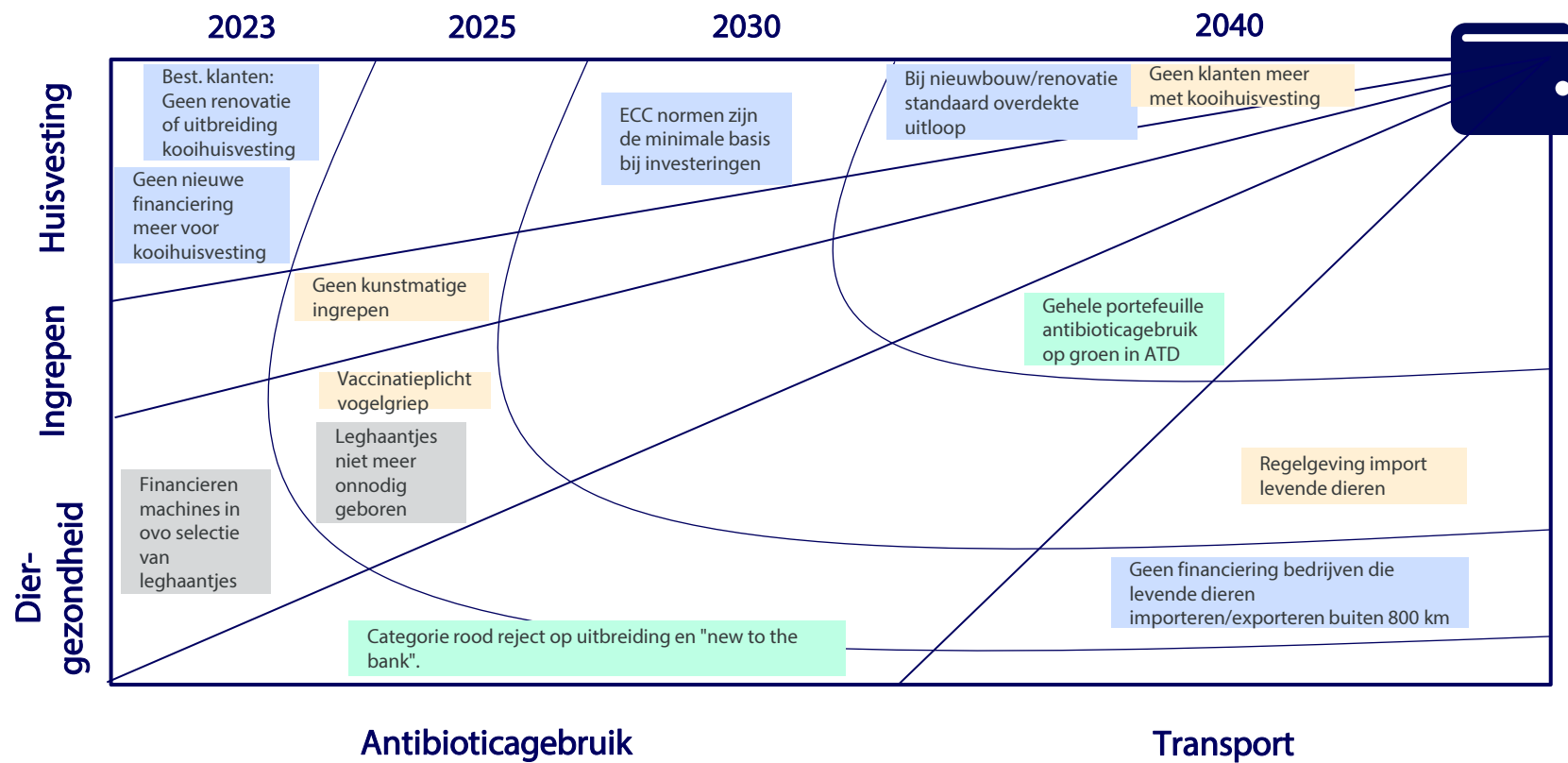

Rabobank

Route naar 2040: dierenwelzijn

Voorgenomen instrumenten Rabobank

Om serieus invulling te geven aan te verschuivende wettelijke en maatschappelijke normen rondom dierenwelzijn werkt Rabobank toe naar een doelportefeuille waarin een beter leven voor pluimvee wordt gerealiseerd.

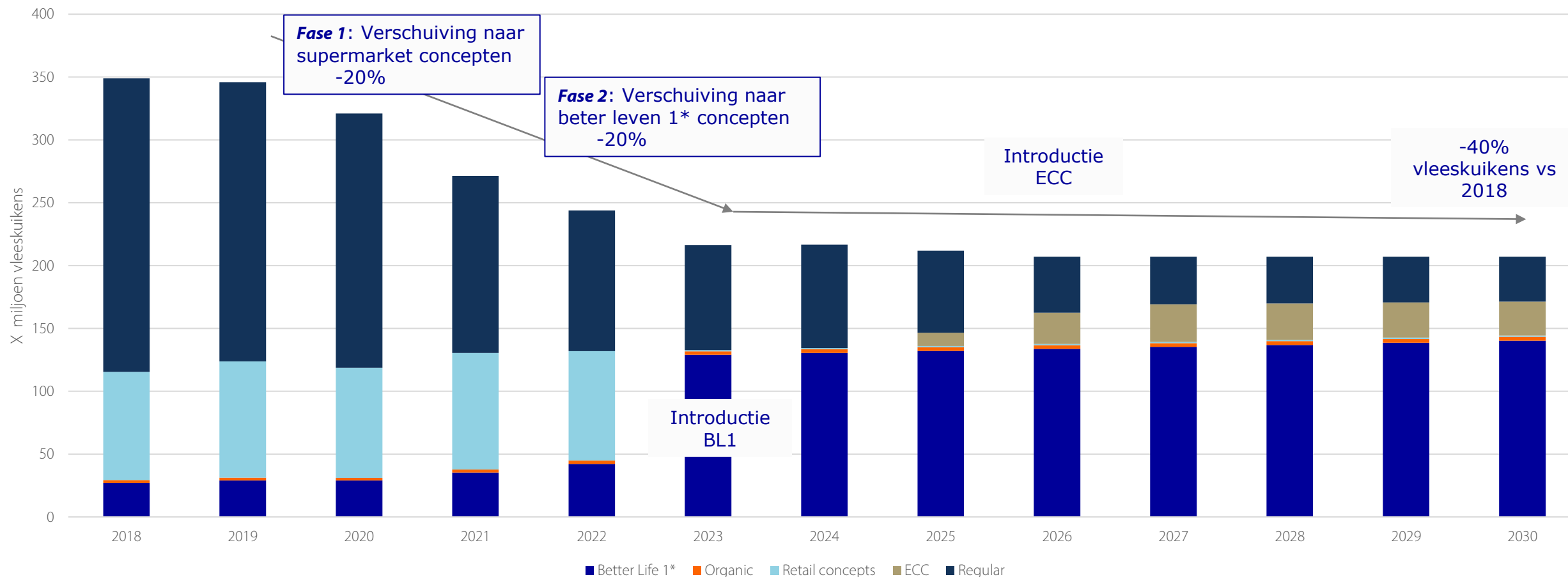
Doelportefeuille in 2040:

- Geen kooihuisvesting
- Overdekte uitloop
- Geen kunstmatige ingrepen
- Onnodig dierenleed voorkomen
- Antibioticagebruik op groen
- Produceren voor export of import van vlees binnen NW Europa (800km), vierkantsverwaarding uitgezonderd

Nederlands vleeskuikenaanbod: 40% minder dan 2018

Omschakeling naar concepten leidt tot forse daling aanbod en verandering keten

NGO/klant gedreven verschuiving naar concepten: grote impact op vleeskuiken aanbod

EU: groeiende vraag pluimvlees

Forse Europese investeringen maar in veranderende richting

Lange termijn investeringsperspectief

Europese vleesconsumptie blijft stabiel

- Pluimveevlees de enige groeiende dierlijke proteïne
- Meer focus op value added en concepten

Sociaal gedreven veranderingen

- Feeding the world
- Voedselzekerheid
- Food or fuel discussie
- Meer concepten en vleesvervangers
- Duurzaamheid, stikstof en klimaatvriendelijkheid

Veranderende ketens

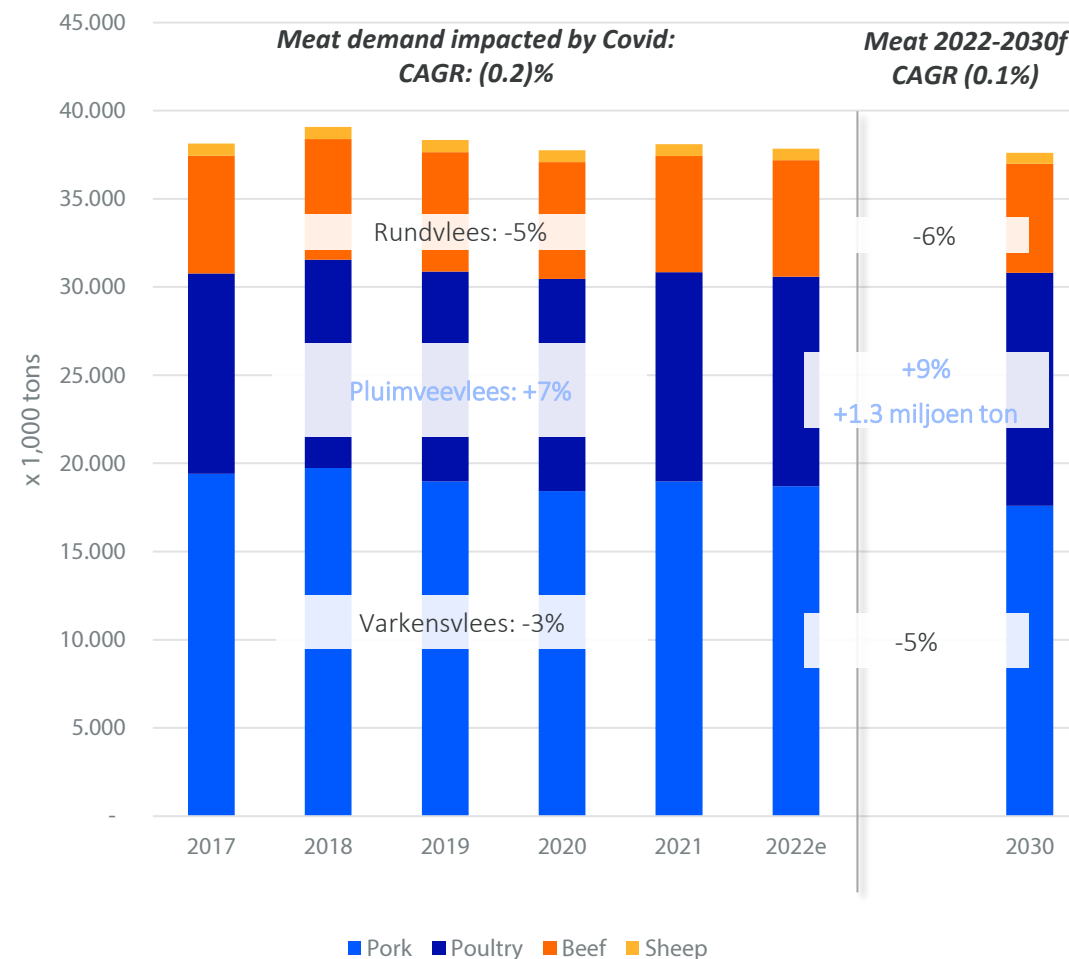
- Meer lokaal en vraaggestuurd
- Meer online, smart, digitaal en circulair
- Voedselzekerheid

Meer consolidatie en internationalisatie

- Sector zal verder consolideren en internationaliseren
- Verschuiving in productie naar VK, Centraal en Zuid Europa

Source: Rabobank, 2022

EU27 vleesmarkt: Pluimveevlees groeit met 9%

Source: Rabobank analysis, 2022

Conclusies

De krimpende milieugebruiksruimte raakt ook de pluimveehouderij

Dierwelzijn, emissieverlaging en transparantie zijn belangrijkste aspecten

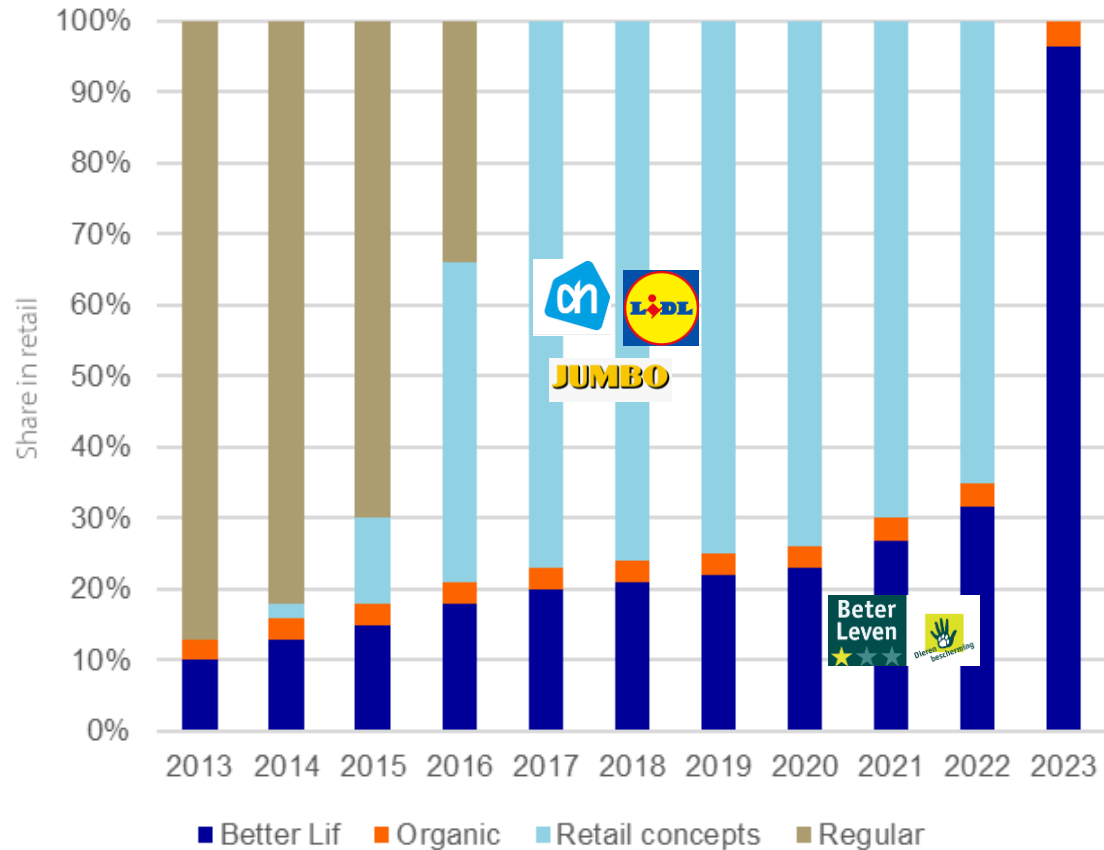
Belang strategisch partnerschap neemt toe

Ondernemers met de juiste veerkracht hebben een goed toekomstperspectief

Vleeskuikens: Impact van verschuiving naar Beter Leven in NL

Forse impact op productie (-20% - -30%) en productie keten

Verschuiving in concepten 2013-2023f

Impact op Nederlandse productie 2023-2026

Eendagskuikens: - 20%+ in 2023 (BLS)

Voer: -170 -200,000 ton

Aanvullende daling 2-4% door ECC 2026

Daling Moederdieren

Food

Zo kan de sector er in 2040 uit zien

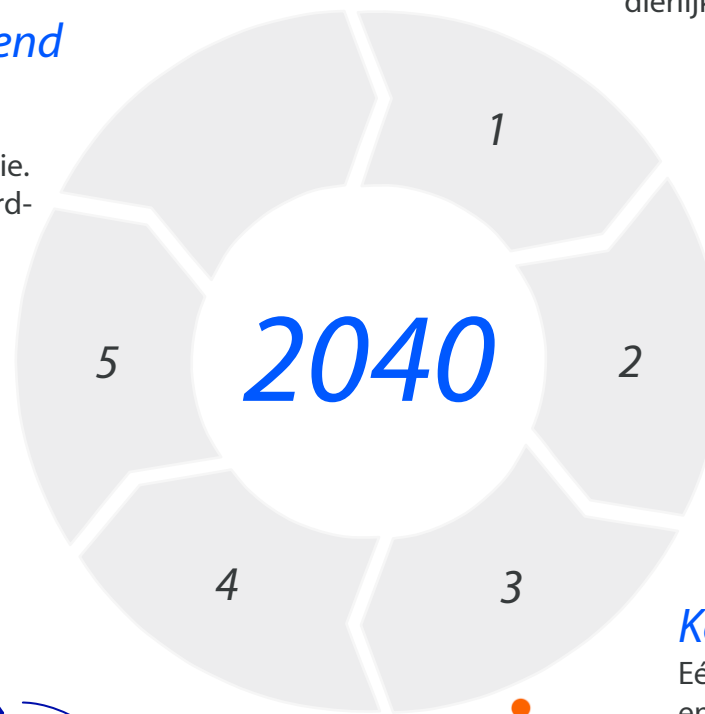

Internationaal onderscheidend

Het Nederlandse agrofoodcomplex is toonaangevend in duurzaamheid, gezondheid, dienstverlening en innovatie. Nederland geldt als 'foodhub' voor Noord-West Europa.

Vraaggestuurde keten

De voedselketen is ontwikkeld naar een meer circulaire, vraaggestuurde keten waarin **samenwerking** centraal staat. Ondanks de sterke internationale dynamiek, concentreert een groot deel van de afzet zich op Nederland en de omliggende landen.

Gezonder en bewuster

De sector helpt consumenten in het maken van de juiste keuze, zoals met keurmerken, nudgingactiviteiten en voedingsadvies. De overheid stuurt strikter op de samenstelling en voedingswaarde van bewerkt voedsel, zoals het reduceren van zout, suiker en (verkeerde) vetten. Er worden daardoor minder sterk bewerkte producten en meer groente en fruit geconsumeerd. De **balans** tussen dierlijk en plantaardig eiwit in ons dieet is 40/60%.

Maximaal gemak

Consumenten betalen voor **méer dienstverlening** rondom hun eten en drinken. Er is extra vraag naar foodservice (meer buitenshuisconsumptie) en convenience (direct of makkelijker te consumeren).

Ketenregie

Eén ketenpartij formuleert de **duurzaamheidseisen** en controleert de voortgang en afspraken, veelal grote supermarktketens of verwerkende industrie. Daar staat voor toeleveranciers tegenover dat hun afnemers ook afhankelijker van hen zijn en er dus zekerheid is van afzet en een bepaalde prijs.

